

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDE MUHASEBE-FİNANS ÖĞRETİM ELEMANI DAĞILIMLARININ İNCELENMESİ

Öğr.Gör.Dr. Muhsin ASLAN*

Prof.Dr. Mikail EROL**

Öğr.Gör.Dr. Elif Kara ÖZTÜRK***

Makale Gönderim Tarihi : 07/01/202 / Kabul Tarihi : 13/04/2020

Makale Türü: Araştırma

ÖZ

Bu çalışmada üniversitelerde muhasebe ve finans alanında görev yapan öğretim elemanlarıyla ilgili durum tespiti yapılması amaçlanmıştır. Çalışma sonuçlarında da görülebileceği gibi Cumhuriyet'in yüzüncü yılına yaklaşılırken muhasebe finans alanında yükseköğretim kurumlarında 2021 öğretim elemanının aktif olarak çalıştığı görülmüştür. Cumhuriyet döneminde yükseköğretimde muhasebe finans alanında büyük bir birikim sağlandığı görülmektedir. Bu birikimin sağlanmasında ülkemizde yapılan üniversite reformları ve bu reformlara bağlı olarak üniversite sayılarının artması ve coğrafi dağılımlarının ülke sathına yayılmasının etkileri gözardı edilemez. Bu noktadan sonra ise yükseköğretimde görev yapan öğretim elemanlarının kariyerlerindeki artış ve kariyer yapmış öğretim elemanlarının yurt sathındaki gelişmekte olan üniversitelerde varlıklarını artırmaları herhalde ön plana çıkacaktır. Böylelikle muhasebe finans alanındaki eğitimin niteliği, yayın sayıları ve yayın kalitelerinin de artması beklenebilecektir. Bütün bunların sonucunda da nitelik ve niceliği artan öğretim elemanlarının daha yetkin bir şekilde öğrenci yetiştirilmesi ve mezun olan öğrencilerin daha yetkin bir şekilde topluma ve iş piyasasına kazandırılması mümkün olabilecek, dezavantajlı bölgelerdeki eğitim birimlerinin de daha etkin eğitim vermesi sözkonusu olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, finans, öğretim elemanları, bölgesel dağılım.

Jel Kodları : M40, M20

* Yıldız Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F, İşletme, aslanmuhsin99@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0421-3321>

** Esenyurt Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi mikailerol06@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1186-1530>

*** Yıldız Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F, İşletme, elifkaraozturk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5558-2165>

ANALYSIS OF THE DISTRIBUTION OF ACCOUNTING AND FINANCE TEACHING STAFF IN HIGHER EDUCATION IN TURKEY**ABSTRACT**

In this study, we aimed to make due diligence on the academic staff working in the field of accounting and finance. As can be seen in the results of the study, it is understood that 2021 faculty members work actively in higher education institutions in the field of accounting and finance while approaching the anniversary of the Republic. In the Republican period, it is seen that there is a great accumulation in accounting and finance in higher education. The effects of the university reforms in our country and the increase in the number of universities and the spread of their geographical distributions across the country cannot be ignored. After this point, the increase in the careers of the academicians working in higher education and the increase in the presence of the academicians who have made career in developing universities in the country will come to the forefront. Thus, the quality of education, the number of publications, and the quality of papers certainly increase. As a result of this, it will be possible for faculty members to educate students more effectively and to graduate students to the society and labor market more effectively. Thus, education units in disadvantaged regions will be more effective.

Keywords: Accounting, finance, faculty members, regional distribution.

Jel Codes : M40, M20

1. GİRİŞ

Yükseköğretim sürecinde eğitim kalitesini etkileyen temel konular; eğitim kurumları, öğretim elemanları, alanla ilgili kitap ve süreli yayın imkanları ve öğrenci profili olarak ön plana çıkabilmektedir. Ancak konumuzun kapsamı gereği muhasebe ve finans alanında yükseköğretimde görev yapan öğretim elemanları incelenmeye çalışılacağından, konuyla ilgili diğer unsurlar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Çalışmada 2019 Ocak ayı itibarıyla devlet ve vakıf üniversitelerinde bulunan akademik birimlerdeki muhasebe-finance öğretim elemanlarının, birimler itibarıyla unvanlarına göre sayıları belirlenmiş ve bu veriler üzerinden durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Bütün disiplinleri genel olarak inceleyen *Türkiye’de Öğretim Elemanları* (Özdemir, ve diğerleri, 2006) kitabının dışında konuyla ilgili olarak doğrudan muhasebe finans alanındaki öğretim elemanlarının dağılımını inceleyen bir çalışma tespit edilememiştir. Muhasebe finans alanında çalışan öğretim elemanlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda daha çok öğretim elemanlarının stres düzeyleri (Yıldırım, 2008), belirli bir konudaki (örneğin etik) algıları (Özcan & Özer, 2016), görüşleri (ortak yazarlı çalışmalar, öğretim planlarının yeterliliği, verilen eğitimin yeterliliği, uzaktan eğitim, vb.) (Kınay, Tetik, & Ören, 2008; Orhan & Tazegül, 2012; Sayın, Yeğinboy, & Tüfekçi, 2005; Ayyıldız, Günlük, & Erbey, 2012) üzerinde durulmuştur.

1.1. Türkiye’de Yükseköğretimde Muhasebe-Finans Eğitiminin Kısa Tarihçesi

Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde muhasebe finans eğitimi Osmanlı’nın son dönemlerinde, ilk olarak 1856’da kurulan ve eğitime 1859’da başlayan Mülkiye mektebi ile başlamıştır. Ancak bu okul ticareti temel alan, muhasebe finans merkezli bir okul olmayıp, hedefi daha çok Osmanlı Devlet bürokrasisinin ihtiyaç duyduğu maiyet memurluğu gibi mülkiye erkânı yetiştirme amaçlı olarak kurulmuştur.

Mülkiye Mektebinden sonra, birçok girişim sonrasında 1883 yılında alanı doğrudan ilgilendiren Hamidiye Ticaret Mektebi kurulmuştur. Uzun yıllar ticaret ve muhasebe alanında eleman yetiştirmeye çalışan okul yükseköğretim alanında ikinci okul olmuştur. Cumhuriyete kadar yenileri eklenmeyen bu okullara Cumhuriyet döneminde 1933 üniversite reformu sonrasında önce 1936’da İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi eklenmiş, 1944 yılında ise İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu (YİTO) kurulmuştur. 1950 sonrasında liberal iktisat politikalarının uygulanmaya başlanmasıyla işletme sayıları hızla artmaya (Güvemli, 2003, s. 41) ve dolayısıyla muhasebe ve muhasebeciye duyulan ihtiyacın da artmasıyla (Güvemli, Güvemli, & Aslan, 2018) alanla ilgili akademik birimler de hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. 1950’lerde Ankara YİTO (1955) ve Eskişehir YİTO (1958) kurulmuştur (Güvemli, 2003). 1959 yılına gelindiğinde YİTO’lar İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerine (İTİA) dönüşmüş, sonrasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi (1960), Adana İTİA (1967), 1970 yılında Bursa İTİA, Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve Ticari İlimler Fakültesi, Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, 1975’li yıllarda 1978 yılında kurulan Trabzon İTİA’nın haricinde Bursa İktisat ve Sanayi Bilimleri, İstanbul Teknik Üniversitesi İşletme Mühendisliği, Ege Üniversitesi İşletme ve İktisat fakülteleri, Çukurova Üniversitesi İdari Bilimler, Kayseri Üniversitesi İşletme fakülteleri (Güvemli, Oran, Güvemli, & Aslan, 2018, s. 841-844) eğitim ve öğretime başlamışlardır.

1982 yılına gelindiğinde yeni yükseköğretim reformuyla birlikte İTİA’ların bir çoğu üniversiteye dönüştürülmüştür. 1982 reformuyla birlikte Türkiye’de 27’ye çıkan üniversite sayısının yanında, ilke olarak her ilde bir üniversite kurulması hedeflenmiş (Güvemli, Oran, Güvemli, & Aslan, 2018, s. 844) ve bu çerçevede üniversite sayısı hızla artmıştır. 2019 yılına gelindiğinde muhasebe finans eğitimi doğrudan ilgilendiren 148 üniversite (devlet ve vakıf) ve bir Vakıf MYO’da eğitim ve öğretime devam edilmektedir.

Özellikle yeni üniversite kurulmasında bina ve fiziksel gerekliliklerin teknik bilimlere göre kolay ve az maliyetle karşılanabilmesi gibi nedenlerle en çok açılan akademik birimlerden birisi de muhasebe-finance eğitimi de veren İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) ve türevleri olmuştur. Bunların yanında çoğalan bu üniversite sayısından daha fazla artan ise MYO’lar olmuş ve MYO’larda da muhasebe ve finans alanını ilgilendiren çok fazla program açılmıştır.

Ancak çalışmada MYO’lardaki öğretim elemanlarının hangilerinin tam olarak muhasebe-finance alanıyla ilgilendiğinin sağlıklı olarak tespit edildiği söylenemez. Bunda ya öğretim elemanları bilgilerinin ilgili birim web sayfalarında yeterli olmayışı veya bir kısım öğretim elemanlarının girdikleri derslerin multi-disipliner bir desen çizmesi gösterilebilir.

Çalışma çerçevesinde elde edilen bulgular ilerleyen bölümlerde analiz edilmeye çalışılmıştır.

2. TÜRKİYE’DE MUHASEBE FİNANS ALANINDAKİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ DAĞILIMI

Öğretim elemanlarının dağılımı üniversite, akademik birim ve ilgili akademik birimin bulunduğu coğrafi bölge bazında unvanlar esas alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

2.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada Cumhuriyet’in yüzüncü yılına yaklaşılrken Cumhuriyet’in yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı boyutuyla yapmış olduğu birikimin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede Türkiye’de üniversitelerde muhasebe ve finans alanında görev yapan öğretim elemanları çalıştıkları üniversitelerin sahiplik durumu, akademik birimler ve bu akademik birimlerin buldukları coğrafi bölgeler bazında öğretim elemanlarının unvanları esas alınarak durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

2.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın amacı doğrultusunda Türkiye’de muhasebe finans eğitimi veren yükseköğretim kurumları tespit edilerek, bu kurumlarda çalışan alanla ilgili öğretim elemanlarının bilgileri toplanmaya çalışılmıştır. Veri toplama konusunda yükseköğretim kurumu istatistiklerinin yanında, ilgili kurumların web siteleri incelenmeye çalışılmış, ilgili alanlardan veri bulunamadığı durumlarda da ilgili kurumlarla telefonla iletişim kurularak bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Bilgi toplama sürecinde ilgili yükseköğretim kurumunun statüsü (vakıf/devlet), bulunduğu il ve coğrafi bölge, ilgili yükseköğretim biriminin diploma derecesi (önlisans, lisans, lisansüstü), öğretim elemanlarının unvanları göz önünde bulundurularak veriler toplanmaya çalışılmış, elde edilen bulgular sınıflandırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

2.3. Çalışmanın Kapsam ve Kısıtları

Çalışma Türkiye’de yer alan Vakıf ve Devlet üniversitelerinde muhasebe finans konusunda çalışan öğretim elemanlarının Ocak 2019 sonu itibariyle durum tespitidir. Bu noktada bu tarihten sonra anılan yükseköğretim kurumlarına yeni katılan veya kurumdan ayrılan, unvanları farklılaşan öğretim elemanlarını kapsamamaktadır. Çalışmada kurumların web sayfalarının güncel olduğu varsayımından hareket edildiği için ilgili web sayfalarının güncel olmaması durumu da çalışma için önemli bir kısıt teşkil edecektir.

Ayrıca çalışmanın kapsamı gereği öğretime doğrudan katkı veren öğretim elemanları (profesör, doçent, doktor öğretim üyesi ve öğretim görevlileri) çalışma kapsamına alınmış, araştırma görevlileri kapsama dahil edilmemiştir.

2.4. Muhasebe Finans Alanındaki Öğretim Elemanlarının Seçilmiş Kriterlere Göre Değerlendirilmesi

Çalışmada muhasebe finans alanında öğretime katkı veren öğretim elemanları buldukları üniversite ve dolayısıyla il ve bölge bazında; eğitim birimi (önlisans, lisans, lisansüstü) bazında ve öğretim elemanlarının unvanları bazında incelenmeye ve durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

2.4.1. Öğretim Elemanlarının Üniversiteler Bazında Dağılımı

Muhasebe – finans öğretim elemanlarının üniversitelerde genel dağılımı (Tablo 1) incelendiğinde 148 üniversite (105 devlet ve 43 vakıf üniversitesi) ve 1 Vakıf MYO’da toplam 2.021 muhasebe – finans öğretim elemanının görev yaptığı tespit edilmiştir. Bunlardan sayı olarak birinci sırada 762 kişi ile doktor öğretim üyeleri yer almakta ve bunları sırasıyla 455 öğretim görevlisi, 446 profesör ve son olarak da 358 doçent takip etmektedir.

Profesör sayısının doçentlerden fazla olmasının nedeni olarak doçent unvanına sahip öğretim elemanlarının büyük bir kısmının çalıştığı üniversitenin bulunduğu bölgeye bağlı olarak belirli bir süre içerisinde (3 – 5 yıl) profesör olmaları ve emekli olana kadar (ve hatta vakıf üniversitelerinde emeklilik sonrası da) daha yüksek bir akademik unvan olmadığı için bu unvanla hizmet vermeleri olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1: Muhasebe-Finans Alanında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Unvanlarına göre Akademik Birimlere Dağılımı

	Profesör	Doçent	Dr.Öğr.Üyesi	Öğretim Görevlisi	TOPLAM
DEVLET-ÜNİVERSİTE (105) (Lisans ve lisansüstü eğitim)	325	281	514	57	1177
VAKIF-ÜNİVERSİTE (43) (Lisans ve lisansüstü eğitim)	117	64	169	36	386
DEVLET-MYO (218) (akademik birim)	4	13	62	346	425
VAKIF-MYO (14)	0	0	17	16	33
GENEL TOPLAM (148 Üniversite & 232 MYO)	446	358	762	455	2021

Meslek yüksekokulları muhasebe-finans öğretim elemanları açısından incelendiğinde, devlet üniversitelerinde toplam 79 üniversitede 218 meslek yüksekokulu belirlenmiş ve buralarda 346 öğretim elemanı ile birinci sırada öğretim görevlisi, 62 doktor öğretim üyesi, 13 doçent ve 4 profesörün görev yaptığı görülmektedir. Vakıf üniversitelerinin 14’ünde alanda ders veren öğretim elemanı istihdam eden meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Buralarda 17 kişi ile doktor öğretim üyesi birinci sırada, 16 kişi ile öğretim görevlisi ikinci sırada yer almaktadır. Araştırmada alanda çalışan kadrosu Vakıf MYO’da bulunan profesör ve doçent tespit edilememiştir. Vakıf üniversitelerinin özellikle meslek yüksekokullarındaki yükü öğretim görevlileri taşımaktadır.

Tablodan da görülebileceği (Tablo 1) gibi MYO’larda öğretim üyesi ve özellikle de profesör ve doçent sayısı çok azdır. Bu durum üç açıdan açıklanmaya çalışılabilir;

- ◆ Birincisi, piyasanın ihtiyaç duyduğu uygulamaya dönük ara eleman yetiştiren bu akademik birimlerin eğitimlerinin de uygulamaya dönük olması nedeniyle uygulama ağırlıklı eğitim veren MYO’larda uygulamadan gelen meslek mensuplarının öğretim görevlisi olarak çalışması,

- ◆ Ve/veya ikinci olarak, henüz akademik kariyerinin başında olan gençlerin kariyerlerinin erken dönemlerinde MYO'lara girerek akademik kariyerlerine başlangıç yapmak istemelerinin de bu durumu etkileyebileceği,
- ◆ Üçüncü olarak ise MYO'ların kariyer yapmış öğretim elemanı bulmakta zorlanmaları, bir başka deyişle kariyerinin daha üst basamağında yer alan öğretim elemanlarının MYO'ları daha az tercih ediyor olmalarının da önemli bir etken olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca nispeten yüksek unvanlı öğretim üyelerinin kariyerleri açısından daha fazla fırsat barındıran, lisans ve lisansüstü dersleri verebilecekleri fakülterlere (enstitülerin genelde kendi öğretim elemanı olmadığı için öğretim elemanı kaynağını fakültelerdeki ilgili anabilim dallarından sağladıklarından) geçmeleriyle de açıklanabilir.

Vakıf MYO'larda da muhasebe-finans alanında öğretim görevlilerinin fazla olması, doçent ve profesör unvanını alan öğretim elemanlarının MYO kadrolarında bulunmamaları, yüksek unvanlı akademik personelin devlet üniversitelerine bağlı MYO'lara benzer şekilde lisansüstü dersleri verebilecekleri fakülteleri tercih etmeleriyle açıklanabilir. Ancak kadroları fakülterlere geçen öğretim elemanları, gerektiğinde ilgili MYO'lara ders desteği verebilmektedirler.

En fazla muhasebe – finans öğretim elemanının çalıştığı on üniversite Tablo 2'de verilmiştir. Buradaki sayılara MYO'larda çalışan öğretim elemanları da dahil edilmiştir. Tablo incelendiğinde en fazla profesör (27) ve en fazla öğretim elemanı (65) bulduran Marmara Üniversitesi açık ara önde gözükmektedir. İlk 10 üniversite arasında vakıf üniversitesi yer almamaktadır. Bu durum vakıf üniversitelerinin nispeten yeni olmaları ile açıklanabilir. Bu tablodan görülebileceği gibi bu on üniversitenin profesörlerin %31,5'ini (140 öğretim elemanı), doçentlerin %24,2'sini (86 öğretim elemanı), doktor öğretim üyelerinin %12,6'sını (95 öğretim elemanı) ve öğretim görevlilerinin ise %5,3'ünü (24 öğretim elemanı) ve toplamda da alandaki öğretim elemanlarının %17,2'sini (345 öğretim elemanı) istihdam ettikleri görülmektedir. Burada dikkat edilecek husus daha yüksek kariyerli öğretim elemanlarının oranının daha fazla olduğu, ve kariyerle istihdamın doğru orantılı olarak azaldığı gözlemlenmektedir.

Tablo 2'de yer alan on üniversitenin beşinin (Marmara, Uludağ, Gazi, Dokuz Eylül ve Anadolu üniversiteleri) kökeni İTİA'lara dayanmaktadır. Bu durum İTİA'ların yoğun şekilde işletme ve özelde muhasebe ağırlıklı eğitim vermeleriyle açıklanabilir.

Diğer taraftan Tablo 2'de yer alan ilk on üniversitenin tamamının 1982 reformu ve öncesinde üniversite kimliğine kavuşmuş yükseköğretim kurumları olduğu görülmektedir. Bu durumda özellikle daha erken dönemlerde kurulan yükseköğretim kurumlarının alanla ilgili kadrolarını oluşturma ve kariyerlerinde yüksek yerlere gelmiş akademik personel barındırmalarında deneyimin ve uzun eğitim tecrübesinin etkin olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 2: Muhasebe ve Finans Alanında En Fazla Öğretim Elemanı Bulunan Üniversiteler

S. No	Üniversite	Profesör	Doçent	Dr. Öğretim Üyesi	Öğretim Görevlisi	Toplam
1	Marmara	27	21	15	4	67
2	Uludağ	12	8	15	11	46
3	Ege	12	11	17	2	42
4	İstanbul	19	7	9	-	35
5	Hacettepe	9	14	6	3	32
6	Boğaziçi	13	6	10	-	29
7	Gazi	12	5	8	2	27
8	Dokuz Eylül	15	5	5	-	25
9	Anadolu	10	6	5	1	22
10	Ankara	11	3	5	1	20
	Toplam	140	86	95	24	345

Tablo 2’de yer alan on üniversiteden ikisi (Bursa Uludağ üniversitesi ve Anadolu üniversitesi/ Eskişehir) hariç diğerleri üç büyük şehirde yer almaktadır. Üç büyük şehrin hem nüfus ve hem de sanayi, ticaret ve finans açısından da etkin olması eğitimin de bu illerde kümelenmesine neden olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında üç büyük ilde yer alan üniversitelerin ayrıca değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

Çalışmamızda üç büyük ilde yer alan (sadece ilk on üniversite değil) bütün üniversitelerin muhasebe-finance öğretimi elemanı çalıştırma durumu Tablo 3’te ayrıca verilmiştir. Elde edilen sonuçlar bütün Türkiye geneli ile oranlanarak ne kadar muhasebe-finance öğretimi elemanının üç büyük ilde görev yaptığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tabloya yakından bakıldığında en fazla öğretimi elemanının açık farkla İstanbul’da çalıştığı görülmektedir. Türkiye’de muhasebe-finance alanındaki öğretimi elemanlarının %23’ü İstanbul’da çalışmaktadır. Bu oran en düşük ünvanlı öğretimi elemanlarından en yüksek ünvanlı profesörlere doğru (Öğr. Gör %11, Dr. Öğr. Üyesi %23, Doçent %27, Profesör %32) artış göstermektedir.

Tablo 3: Üç büyük şehirde yer alan Üniversitelerde Çalışan Öğretim elemanları

	<i>Prof.</i>	<i>Doç.</i>	<i>Dr.Öğr.Üyesi</i>	<i>Öğr. Gör</i>	<i>Toplam</i>
İstanbul	144	98	177	50	469
	32,29%	27,37%	23,23%	10,99%	23,21%
Ankara	75	44	72	20	211
	16,82%	12,29%	9,45%	4,40%	10,44%
İzmir	32	21	33	2	88
	7,17%	5,87%	4,33%	0,44%	4,35%
3 Büyük İl	251	163	282	72	768
	56,28%	45,53%	37,01%	15,82%	38,00%

Bütün üniversiteler (devlet + vakıf) açısından değerlendirildiğinde, muhasebe-finance alanında çalışan öğretim elemanlarının üç büyük ilde (İstanbul, Ankara, İzmir) toplandığı görülmektedir. Bu illerde çalışan öğretim elemanlarının bütün öğretim elemanlarına oranı %38'dir (Tablo 3). Öğretim elemanları kariyerleri arttıkça bu oran da artmaktadır. Bu illerde çalışan öğretim elemanları kariyer durumlarına göre incelendiğinde toplam içerisindeki payları; öğretim görevlilerinin %15, doktor öğretim üyelerinin %37, Doçentlerin %45 ve profesörlerin ise %56'sının üç büyük ilde eğitim öğretime katkı verdikleri görülmektedir.

Bu üç büyük şehirdeki durum incelendiğinde öğretim elemanlarının kariyerleri arttıkça daha yüksek oranda bu üç büyük ilde görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum bu illerde bulunan, muhasebe-finance alanında eğitim veren üniversite sayılarının, öğrenci sayılarının fazla olmasıyla ve daha önemlisi yüksek kariyerli öğretim elemanlarının büyük şehirleri tercih etmeleriyle açıklanabilir. Ayrıca bu illerdeki yükseköğretim kurumlarının kökenlerinin nispeten daha eskiye dayanması ve dolayısıyla buralarda görev yapan öğretim elemanlarının bu uzun süreç içerisinde kariyerlerinin daha üst basamaklarına erişmeleriyle ilişkili olabileceği de düşünülmektedir.

2.4.2. Öğretim Elemanlarının Akademik Birimler Bazında Dağılımı

Türkiye'de 2019 yılı Ocak ayı itibarıyla muhasebe-finance eğitimi verilen akademik birimler ve birimlerde görev yapan öğretim elemanlarının sayısı Tablo 4'te verilmiştir. Lisans düzeyinde en fazla yer alan akademik birim İİBF'ler (118 adet), ikinci sırada ise İşletme Fakülteleri (36 adet)'dir. Dolayısıyla en fazla öğretim elemanı istihdamı da İİBF'lerdedir (908 kişi).

Tablo 4: Muhasebe-Finans Öğretim Elemanlarının Akademik Birimler Bazında Dağılımı

Akademik Birimler*	ÜNİVERSİTE			Öğretim Elemanı				
	Devlet	Vakıf	Toplam	Prof.	Doçent	Dr.Öğr. Üyesi	Öğr. Grv.	Toplam
İ.İ.B.F.	95	23	118	278	212	365	53	908
Uygulamalı Bilimler F.	11	2	13	4	7	19	7	37
U.B.Y.O. + Y.O.	8	3	11	2	10	15	2	29
Meslek Yüksekokulu	79	14	93	4	13	79	362	458
Yönetim Bilimleri F.	.	1	1	2	2	5	.	9
İşletme F.	25	11	36	99	71	185	26	381
İktisat F.	2	.	2	4	1	6	.	11
Siyasal Bilimler F.	11	1	12	24	20	43	3	90
Bankacılık& Sigortacılık Enst.	1	.	1	3	6	3	.	12
Beşeri&Sosyal Bilimler F.	1	.	1	.	.	2	.	2
İşletme&Yönetim Bilimleri F.	1	7	8	15	11	29	1	56
Bankacılık&Sigortacılık Y.O	1	.	1	3	2	3	1	9
Ticari Bilimler F.	.	2	2	8	3	8	.	19
Toplam	235	64	299	446	358	762	455	2021

* F. : Fakülte, Y.O. : Yüksekokul, UBYO: Uygulamalı Bilimler Y.O.

Bütün eğitim düzeylerinde akademik birim sayısında ikinci sırada önlisans seviyesinde eğitim veren MYO'lar (93 adet) gelmektedir (Tablo 4). MYO'larda çalışan toplam öğretim elemanı sayısı 458 olmasına rağmen bunların çok büyük bir kısmını öğretim görevlileri (362 kişi) oluşturmaktadır.

2.4.3. Öğretim Elemanlarının Coğrafi Bölgeler Bazında Dağılımı

Türkiye'de muhasebe-finans öğretim elemanlarının coğrafi bölgelere dağılımları incelendiğinde (Tablo 5) en fazla üniversite ve öğretim elemanı 47 üniversitede 686 öğretim elemanı ile Marmara bölgesinde; en az üniversite ve öğretim elemanı ise 9 üniversite ve 84 öğretim elemanı ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde görülmektedir. İlk üç coğrafi bölge sıralaması, üç büyük şehir dağılımı ile uyumludur. Zaten bu bölgeleri etkileyen dominant iller de (Marmara – İstanbul, İç Anadolu – Ankara, Ege – İzmir) bu üç büyük şehirdir.

Aynı tabloya göre asıl farklılık öğretim elemanlarının kariyerlerinde ortaya çıkmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde profesörlerin (%41,5) ve doçentlerin (%38,3) büyük bir kısmı Marmara bölgesindedir. Ayrıca bölge içerisinde bir değerlendirmeye gidildiğinde de İstanbul tek başına tüm öğretim elemanlarının %23,2'sini, profesörlerin ise %32,3'ünü istihdam etmektedir. Bu durum da belki diğer birçok branşta olduğu gibi muhasebe finans eğitiminde İstanbul'u dominant eğitim şehri haline getirmektedir.

Tablo 5: Muhasebe- Finans Öğretim Elemanların Çalıştıkları Bölgelere Göre Dağılımı

	Üniversite		Profesör		Doçent		Dr.Öğr.Üyesi		Öğr.Grv.		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Marmara	47	31,5	185	41,5	137	38,3	237	31,1	127	27,9	686	33,9
İç Anadolu	31	20,8	115	25,8	83	23,2	151	19,8	94	20,7	443	21,9
Ege	14	9,4	57	12,8	51	14,2	96	12,6	45	9,9	249	12,3
Akdeniz	14	9,4	43	9,6	35	9,8	115	15,1	56	12,3	249	12,3
Karadeniz	19	12,8	23	5,2	27	7,5	66	8,7	65	14,3	181	9,0
Doğu Anadolu	15	10,1	18	4,0	13	3,6	62	8,1	36	7,9	129	6,4
Güneydoğu Ana- adolu	9	6,0	5	1,1	12	3,4	35	4,6	32	7,0	84	4,2
Genel Toplam	149		446		358		762		455		2021	

2.4.4. Vakıf Üniversitelerinde Muhasebe-Finans Öğretim Elemanları

Türkiye’de 2019 yılı Ocak ayı itibariyle Vakıf yükseköğretim kurumlarında 49’u lisans ve 1’ü önlisans olmak üzere 63 akademik birimde muhasebe-f finans eğitimi verilmekte, muhasebe-f finans alanında 117’si profesör olmak üzere toplam 419 akademik personel görev yapmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6: Vakıf Üniversitelerinde Muhasebe Finans Alanında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Bölgelere Göre Dağılımı

Bölge	Akademik Derece	Prof.	Doç.	Dr.	Öğr.	Toplam
Marmara	Lisans (31 akademik birim)	72	46	113	27	258
	Önlisans (10 akademik birim)	-	-	11	14	25
	Toplam	72	46	124	41	283
İç Anadolu	Lisans (12 akademik birim)	37	16	42	8	103
	Önlisans (3 akademik birim)	-	-	5	2	7
	Toplam	37	16	47	10	110
Akdeniz	Lisans (3 akademik birim)	5	1	7	1	14
	Önlisans	-	-	-	-	-
	Toplam	5	1	7	1	14

Ege	Lisans (2 akademik birim)	2	1	6	-	9
	Önlisans (1 akademik birim)	-	-	1	-	1
	Toplam	2	1	7	0	10
Karadeniz	Lisans (1 akademik birim)	1	-	1	-	2
	Önlisans	-	-	-	-	-
	Toplam	1	0	1	0	2
Genel Toplam		117	64	186	52	419

Muhasebe finans alanında görev yapan öğretim elemanlarının vakıf üniversitelerine göre dağılımı incelendiğinde özellikle Marmara Bölgesinde (tamamı İstanbul'da) yoğunlaşmanın varlığı gözlemlenmektedir. Tüm vakıf üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanlarının (Profesör %61,5, Doçent %71,9, Doktor Öğretim üyesi %66,7, Öğretim Görevlisi %78,8) %67,5'i İstanbul'da (Tablo 7) görev yapmaktadır. İkinci sırada yer alan İç Anadolu Bölgesinde de yoğunluk (sadece KTO Karatay-Konya ve Nuh Naci Yazgan-Kayseri haricinde) Ankara'dadır.

Vakıf Üniversiteleri iki ilimizde (İstanbul ve Ankara) yoğunlaşmıştır (Tablo 7). Vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının %90'ından fazlası bu iki ilde görev yapmaktadır. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde muhasebe finans alanında vakıf üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanı tespit edilememiştir. Vakıf üniversitelerinin özellikle İstanbul - Ankara'da yoğunlaşmasında ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bulunmamasında;

- Öğrenci ve iş piyasasının arz-talep dengesi,
- Büyük şehirlerdeki güçlü sermaye yapısı,
- Akademik faaliyetlerin yoğunluğu ve,
- Vakıf üniversitelerinin öğrenci ve nitelikli öğretim elemanı bulabilme tercihlerinin etkin olduğu düşünülmektedir. Bu noktada vakıf üniversitelerinin hem kendi kadrolarını oluşturma ve hem de yörede varolan Devlet üniversitelerinin öğretim elemanlarından destek alabilmek için öğretim elemanlarının da yoğun tercih ettiği İstanbul, Ankara gibi büyük şehirleri tercih ettikleri düşünülmektedir.

Tablo 7: Ankara ve İstanbul'da yer alan Vakıf Üniversitesinde Çalışan Öğretim elemanları

	Profesör		Doçent		Dr. Öğr. Üyesi		Öğr. Grv.		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ankara	35	29,9	15	23,4	40	21,5	6	11,5	96	22,9
İstanbul	72	61,5	46	71,9	124	66,7	41	78,8	283	67,5
2 il toplam	107	91,5	61	95,3	164	88,2	47	90,4	379	90,5
Genel Toplam	117		64		186		52		419	

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Muhasebe finans alanında 105 devlet ve 43 vakıf olmak üzere toplam 148 üniversite ve 1 vakıf MYO'da toplam 2021 öğretim elemanı görev yapmaktadır. Çalışmada öncelikle muhasebe finans alanında görev yapan akademik birim sayıları ortaya konulmuş, sonrasında ise alanda görev yapan öğretim elemanlarının dağılımı görev yaptıkları akademik birimlerin mezuniyet derecelerine göre Lisans, lisansüstü ve önlisans olarak; üniversitelerin sahiplik durumuna göre vakıf veya Devlet üniversitesi olarak; ilgili akademik birimlerde görev yapan öğretim elemanlarının unvanlarına (profesör, doçent, doktor öğretim üyesi ve öğretim görevlisi) göre ve coğrafi bölge dağılımlarına göre incelenmeye çalışılarak bir durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Öğretim elemanlarının dağılımını etkilediği düşünülen temel konuların;

- Bölgesel gelişmişlik düzeyleri,
- Öğretim elemanlarının çocukları için eğitim imkanları,
- Akademik kaynaklara (kütüphaneler, meslek örgütlerinin veritabanları, vb.) erişebilirlik,
- Kongre ve konferans gibi akademik çalışmalara erişimde kolaylık,
- Yurtiçi ve yurtdışı önemli merkezlere doğrudan ulaşım imkanları (uçak, tren vb.)
- Çalışılan yükseköğretim kurumunun bilinirliği (marka değeri),
- Alternatif çalışma imkanları (vakıf üniversiteleri veya alanıyla ilgili danışmanlık vb.),
- Çalışılan üniversitenin kurumsallaşma derecesi, kendine has bir örgüt kültürünün oluşup oluşmaması vb.

gibi detaylar olduğu düşünülmektedir. Ancak konuyla ilgili kesin bir yargıya varabilmek için destekleyici araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Çalışmamızın konusu muhasebe finans alanında çalışan öğretim elemanlarının dağılımıyla ilgili bir durum tespiti olduğu için bu çalışma kapsamını aşmaktadır. Dağılımın nedenlerinin ayrı bir çalışma konusu olarak ele alınmasında fayda olduğu düşünülmektedir.

Muhasebe-finance alanında eğitim veren üniversitelere yakından bakıldığında, özellikle daha yüksek unvanlı akademik personelin çalıştığı akademik kurumların, geçmişleri diğerlerine göre nispeten eskiye dayanan ana arterlerdeki yükseköğretim kurumları oldukları gözlemlenmektedir. Tablo 2'de yer alan ilk on üniversitenin tamamı 1982 reformu ve öncesinde üniversite kimliğine kavuşmuş yükseköğretim kurumlarıdır. Özellikle Marmara Üniversitesi örneğinde görülebileceği gibi. Marmara Üniversitesinin temeli Osmanlı'da 1883 yılına (Hamidiye Ticaret Mekteb-i Alisi – Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu (1932) - İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (1959) – Marmara Üniversitesi (1982)) kadar gitmektedir. Dolayısıyla muhasebe ve finans alanında da eğitim veren bu en eski kurum günümüzde de bu alanda en fazla öğretim elemanı (27 profesör, 21 doçent ve 19 diğer olmak üzere 67 öğretim elemanı) barındıran yükseköğretim kurumu olma özelliğini taşımaktadır. Benzer bir şekilde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesinin de (1856'da kurulmuş, 1859'da İstanbul'da eğitime başlamış, Cumhuriyet döneminde 1936 -1937 eğitim öğretim yılında da Ankara'ya taşınmıştır) kökeni Osmanlı'ya dayanmaktadır (Turan, 2009).

Marmara üniversitesiyle birlikte kökeni önce Yüksek Ticaret Okulları ve sonrasında (İTİA)'lerine dayanan yedi (Marmara YİTO/İTİA, Dokuz Eylül (İzmir YİTO/İTİA, Hacı Bayram Veli (Ankara YİTO/İTİA – Gazi), Anadolu (Eskişehir YİTO/İTİA), Bursa Uludağ (Bursa İTİA), Çukurova (Adana İTİA), KTÜ (Trabzon İTİA)) üniversitenin toplam öğretim elemanı sayısı 99'u profesör, 58'i doçent ve 76'sı diğer olmak üzere toplam 233 öğretim elemanına sahip olması Türkiye geneli için değerlendirildiğinde anlamlıdır.

Gelişmiş büyük şehirlerde iş imkanlarının, çocuklar için eğitim, aile bireyleri için sosyal ve akademisyenler için de kütüphane, araştırma, konferans ve diğer akademik imkanların nispeten daha fazla olması öğretim elemanları için gelişmiş büyük şehirleri daha cazip hala getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında üç büyük şehrin muhasebe finans alanında eğitim veren;

- Profesörlerin %56'nı, doçentlerin %45'ini, doktor öğretim üyelerinin de %38'ini istihdam ettiği görülmektedir.
- Alanda eğitim veren vakıf üniversiteleri açısından bakıldığında durum daha çarpıcıdır. Alanla ilgili vakıf yükseköğretim kurumları daha çok İstanbul ve Ankara'da kuruludur. İstanbul'da 28 ve Ankara'da 8 olmak üzere toplam 36 vakıf üniversitesinde profesörlerin %91,5'i doçentlerin %95,3'ü ve toplam akademisyenlerin de %90,5'i (Tablo 7) bu iki büyük kentte görev yapmaktadırlar.

Bu durumun yukarıdaki savımızı desteklediği görülmektedir. Ayrıca İstanbul ve Ankara dışındaki diğer Vakıf üniversiteleri de İzmir ve Antalya'da ikişer, Kayseri, Konya, Mersin ve Trabzon'da da birer adet vakıf üniversitesi bulunmaktadır. İstanbul ve Ankara dışında muhasebe-finance alanında eğitim veren vakıf yükseköğretim kurumu barındıran diğer şehirlerin de hepsi büyükşehirdir.

Gelişmişlik düzeyi daha düşük bölgelere gidildikçe üniversite sayısı ve bu üniversitelerde çalışan öğretim elemanı sayıları daha az olmakla birlikte çalışan öğretim elemanlarının çoğunun kariyerinin erken dönemlerinde olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle vakıf üniversite sayıları gittikçe azalmakta hatta yer almamaktadır. Bu durumun da arz taleple ilgili olduğu düşünülmektedir.

Vakıf üniversitelerinin yaşamlarının henüz erken dönemlerinde olmaları, kendi kadrolarını yetiştirmeleleri için zamana ihtiyaç duymalarının yanında, öğretim elemanı temini için (özellikle profesörlerin önemli bir kısmı devlet üniversitelerinden emekli olduktan sonra yine yaşadıkları yerlerde vakıf üniversitelerinde ders vermeyi ve çalışmalarını sürdürmeyi tercih edebilmektedirler) devlet üniversitelerinden emekli olan ve/veya kısmi zamanlı ders veren öğretim elemanlarından faydalanabilmek için ve öğrenci kaynağının daha çok büyük şehirlerde olması nedeniyle büyükşehirlerde kurulmaktadırlar.

Ayrıca üniversite eğitimi almak isteyen öğrencilerin de bilinirliği yüksek üniversitelerden diploma almak istemeleri, büyükşehirlerin sağladığı sosyal ve diğer imkanlar ve alanlarıyla ilgili staj ve iş imkanlarının daha fazla olması nedeniyle büyükşehirleri tercih etmeleri, vakıf ve devlet üniversitelerinin büyükşehirlerde kümelenmeleri sonucunu doğurmaktadır.

Ancak büyük şehirlerde kurulu tarihi eskiye dayanan üniversitelerin kadrolarının doyumunluğa ulaşması yeni kurulan üniversiteler açısından fırsatlar oluşturmaktadır. Bir üst kariyer basamağına geçebilecekken, kadro yetersizliği (doluluğu) nedeniyle uzun süre beklemek istemeyen öğretim elemanları hem

vakıf üniversiteleri ve hem de nispeten yeni kurulan devlet üniversiteleri açısından karşılıklı fırsatlar içermektedir. Bu durum yakın gelecekte bu akademik kurumların kadrolarını zenginleştirebilecekleri sonucunu getirebilecek ve kariyer basamağının daha üst basamaklarında yer alan öğretim elemanlarını kadrolarına katabilmelerini sağlayabilecektir.

Bu noktada ilgili şehirlerin ve üniversitelerin yönetimlerine de ayrıca görevler düşmektedir. Buldukları şehrin/kurumların öğretim elemanları ve öğrenciler için cazibesini artıracak barınma, sosyal ve kültürel faaliyetler ve ekonomik imkanlarının artırılması, öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlara aidiyet duygularının artırılması çabaları daha nitelikli öğretim elemanı istihdamını destekleyebilecektir.

KAYNAKÇA

- Ayyıldız, S. Ü., Günlük, M., & Erbey, S. N. (2012). Muhasebe Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(32), 1-14.
- Güvemli, O. (2003). *İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Tarihi*. İstanbul: Proje Danış A.Ş.
- Güvemli, O., Güvemli, B., & Aslan, M. (2018). Cumhuriyet'in Muhasebe Düşüncesinde İkinci Evre: Liberal İktisat Politikalarını Uygulama Dönemi (1950-1980). *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*(14), 157 - 201.
- Güvemli, O., Oran, J., Güvemli, B., & Aslan, M. (2018). Orta Doğu Muhasebe Tarihinde Batılılaşma Süreci: Osmanlı ve Cumhuriyet Uygulamaları (1839-2011). M. Aslan, & H. Ç. Köterin (Dü) içinde, *Orta Doğu Muhasebe Tarihi (MÖ 3000 - MS 2000)* (s. 655-920). Ankara: T.C. Sayıştay Başkanlığı.
- Kınay, F., Tetik, G. N., & Ören, V. E. (2008). Türkiye'de Muhasebe-Finans Öğretim Elemanlarının Ortak Yazarlı Çalışmalara İlişkin Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 10(3), 45-58.
- Orhan, M. S., & Tazegül, A. (2012). Muhasebe Öğretim Programının Öğretim Elemanları Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 1(3), 48-66.
- Özcan, M., & Özer, G. (2016). Kâr Manipülasyon Uygulamalarının Etik Bakımdan Kabul Edilebilirliği: Öğretim Elemanları Örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 1-20.
- Özdemir, Ç., Yüksel, G., Cemaloğlu, N., Çakmak, M., Çeliköz, N., Erişen, Y., . . . Doğan, O. (2006). *Türkiye'de Öğretim Elemanları*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Sayın, K. Ş., Yeğinboy, E. Y., & Tüfekçi, F. (2005). Dokuz Eylül İ.İ.B.F.'nde Öğretim Elemanlarının Bakış Açısıyla Muhasebe ve Finansman Eğitiminin Etkinliğinin Ölçülmesi ve Etkinliğin Artırılmasına Yönelik Çözüm Önerileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(25), 89-96.
- Turan, İ. (2009). Türkiye'de Siyasal Bilimin Gelişimi: Tarihçe ve Kurumsal Gelişmeler. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*(40), 13 - 29.
- Yıldırım, S. (2008). Muhasebe Öğretim Elemanları ve Meslek Mensuplarının Mesleki Stres Düzeyi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(38), 153-162.

